

SZERKESZTŐSÉG: BUDAPEST, IV. VÁRMEGYE-UTCA 11. Telefon száma 798.

EGYETÉRTÉS

FENYŐ SÁNDOR

EÖTVÖS KÁROLY

KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, IV. VÁRMEGYE-UTCA 11. Telefon száma 798.

Mai számunk főbb közleményei: Vezérlekk: Ankét a királynál. Meglepetés a Burgban.

Ankét a királynál.

A mire a bécsi Burgnak legöregebb falai se tudnak visszaemlékezni: ma, vasárnap, délután koronatanács volt Bécsben.

Délután a magyar urak folyton tanácskoztak, értekeztek, megbeszéltek, úgy monok együtt a felség elé a korona-tanácsra, a mely három álló óra hosszat: kettőtől ötig tartott.

A tanácskozás eredményeképpen este az a hír érkezett Bécsből, hogy Tisza István minden valószínűség szerint a miniszterelnöki megbízatással fog hazatérni.

De nemcsak ez a prelúdiuma a korona-tanácsnak, hogy a magyar urak egymás között konferáltak. Van más előjáték is.

A ma reggeli budapesti kormánylapok, a ma reggeli bécsi lapok egy része nekilátnak a kilenczes bizottságnak, hogyhát kicsoda-micsoda az a bizottság. Így kell félrehozni, amugy kell félrehozni azokat a kilenczeteket, a kik merészkedtek szembeállani a korona akaratával.

Az Egyetértés tarcaja.

Fadrusz meghalt!

A két szemem könybe lábad, a hogy most életem a lesújtó szomorú hírt, hogy Fadrusz János, ez az Istentől megáldott nagy művész, ez a lángeszű ember nincs többé.

Milyen fiatal volt még és máris mennyi nagy dolgot, mennyi remek alkotott. Milyen fiatal volt még, mi mindent vártunk még tőle és ime, ő itt hagyott bennünket és most ott fekszik naphegyi házában némán, hidegen. Üvegcsék, megtörték a szemét, azok a nagy ragyogó szemek, melyeknek a csodálatos tüze is elárulta a zseut.

Ut ültem a pad szélén és az a fiatal ember közvetlenül mellem állott, figyelmesen nézve, hogy miképen jegyezgetem a tárgyalás folyását a lapom számára. Biz én az első pillantásra valami jobbfajta mesterséget néztem. Mert hát a ruházkozásban semmi előkelőség se volt. Az inge vasalatlan, a nadrágja gyűrűt. Csak akkor tettem rá figyelmes, mikor az egyik oláh

zoltóság és vissza kell térni az eredeti ideára, az Armebefehl-programmra, a mely abból áll, hogy a király megállapítja az ő programját, akkor keres miniszterelnököt s a miniszterelnök aztán keres ehhez a programhoz pártot, s ha nem talál pártot a programhoz, hát keres hozzá parlamentet, nem föltétlenül szükséges, hogy ez az új parlament éppen a legkorrektebb eszközökkel keressék meg.

Ez az előzmény adja a kulcsot annak megértéséhez, hogy mi történt ma délután kettő és öt között.

Szerkesztődött az új program, a melyhez az új miniszterelnök alkalmasint már meg is van Tisza István gróf személyében.

Hozzá kell tenni az eddig elmondottakhoz még azt is, hogy a felség a kilenczes bizottság megállapodásait újból visszautasította.

Tehát a korona-programm nem az, a mita kilenczes bizottság megszerkesztett. És előrelátható, hogy az új program akként akarja körülhazajni a kilenczes operátumot, hogy a krízis magyaráról egyáltalán meg se emlékezzen, mert hát a felségjogokat még megvárná sem szabad — ebben különböztetvén azok az isten szavától, a melyet kétezer év óta sok ezer meg ezer tudós és tudatlan igenis folyton magyaráz.

Hát nem csodálkozunk egy csöppet se azon, hogy Tisza István a maga kilenczes bizottsági tagságát nem tartja inkompatibilisnek a mai korona-ankétal. Ugyan miért ne vehetne részt Tisza István egy olyan aktusban, a melynek az a célja, hogy lenyakasztassanak, politikai capitis diminutióban részesíttessenek azok a férfiak, a kikkel ő tegnapelőtt még együtt ült a Deák-szobában? Szót sem érdemel az egész. Valamint hogy az se nevezetes dolog, hogy Tisza István tegnapelőtt még szükség-

esnek tartott egy jogfentartó nyilatkozatot, ma pedig már nem tartja azt szükségesnek.

Nem bizonyos még, hogy Tisza tényleg kap-e megbízatást kabinetalakításra. De ha megkapja, nem lehetetlen az se, hogy most tudni fog kabinetet alakítani. Egy abszurditással több vagy kevesebb: minálunk nem számít.

Hanem azt jó lesz megfontolnia még Tisza Istvánnak is, nem lesz-e kalamitás, ha a programjából épen az a jogfentartó nyilatkozat fog hiányozni, megfelelően annak az elvnek, hogy a felségjogokat magyarázni nem szabad.

Mert ezzel a magyarázattal úgy van a dolog, hogy azt nem az ország kezdte. Az ország mindig tisztán és világosan látta a törvényt, s a törvényben az ő jogait. A magyarázás terére Chlopy lépett, s a Chlopyt meg nem történné tenni nem lehet.

E nélkül hiábavaló a mai és hiábavaló a holnapi korona-tanács. E nélkül Tiszánál kapható miniszterelnöknek ahhoz a most készülő programhoz, talán kaphatók miniszterek Tiszához, de bíznok benne, hogy nem lesz kapható többség a Tisza-kabinethez, és tudjuk, hogy semmi esetre se lesz kapható parlament ahhoz az adminisztrátori programhoz, se most, se jövőben, se soha.

Mi történt Bécsben?

Késő délutánig politikai körökben vajmi kevés hírt tudtak Bécsből. A mit tudtak, az is nagyot változott estére. Tisza Istvánt ugyan valószínűsítik kormánypartit labor kísérte föl a császárvárosba és ettől a kísértől vártak hírt itt Budapesien, de

ezek a kísérők se igen közölhettek a szabadelvű pártban türelmetlenül várakozókkal olyan pozitívumot, a miből a későbbiekre nézve következtetni lehetett volna. Legföljebb annyit, hogy Tisza Istvánt már kora délelőtt fogadta ő felsége s ezután nagy tanácskozás folyt a magyar miniszteri palotában. Olyasmi agyan előfordult a bécsi telefonközpont és a budapesti Lloyd-klub közt folyt beszélgetésekben, hogy ő felsége deszignálni öhajította Tisza Istvánt miniszterelnöknek. Tisza pedig nem vállalta.

Estefelé jött meg aztán a mai nagy eseménynek, a válság legújabb különös fordulatának a híre, az, hogy: ankét volt a királynál.

A felhívatalos tudósítók a következő jelentéseket adták a történetekről:

Bécs, okt. 25.

(M. T. I.) Tisza István gróf ma reggel Bécsbe érkezett.

Tisza gróf, a ki megérkezése után a magyar miniszteri palotában érkezett Khuen-Héderváry gróf miniszterelnökkel és Lukács pénzügyminiszterrel ő felsége által délelőtt 10 órakor egy órai magánkhalgatáson fogadtatott.

A kihalgatás döntés nem történt. A kihalgatás után Tisza gróf ismét a magyar miniszteri palotában ment, a hol a magyar miniszterekkel újabb hosszabb ideig konferáltak.

Délután 2 órakor ő felsége Khuen-Héderváry gróf miniszterelnököt, Lukács pénzügyminisztert és Tisza István gróft együttes kihalgatáson fogadta, mely körülbelül három óra hosszat tartott, döntés az együttes kihalgatás folyamán sem tört. A függőben lévő fontos kérdésekben holnap folytatják a tanácskozást.

Ennek következtében gróf Khuen-Héderváry miniszterelnök, Lukács pénzügyminiszter és gróf Tisza István további intézkedés Bécsben maradnak. A magyar államférfiak holnap újabb együttes kihalgatáson fognak megjelenni a király előtt. Az ő felsége előkelőséggel tartandó tanácskozás holnap valószínűleg csak a korai délutáni órákban fog kezdődni, mert a holnapi délelőtti folyamán általános kihalgatások lesznek és azonnal a legutóbb kinevezett titkos tanácsosok teszik le az esküt.

A másik tudósító így szövegezte ugyanezeket az eseményeket: (Bud. Tud.) Gróf Tisza István, a kinek Bécsbe való meghívását tegnap nem je-

lenthették, mert az csak bécsi esti kiadásunk lezárása után történt meg, ma reggel Bécsbe érkezett és délelőtti fél tíz órakor megjelent a bankgasci magyar miniszteri palotában, a hol gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnökkel és Lukács László pénzügyminiszterrel rövid ideig értekezett. Gróf Tisza István délelőtti tíz órakor ő felsége egy óra hosszat tartott kihalgatáson fogadta, a mire gróf Tisza István ismét a magyar miniszteri palotában, onnan pedig lakására, a Sacher-stájlóba ment, ahol hosszabb ideig dolgozott.

Délután két órakor gróf Tisza István, gróf Khuen-Héderváry miniszterelnökkel és Lukács pénzügyminiszterrel együtt közös kihalgatáson jelent meg ő felségénél, mely delután öt óráig tartott. A kihalgatásról visszatérve gróf Tisza István gróf Khuen-Héderváry miniszterelnökkel és Lukács László pénzügyminiszterrel hosszabb ideig értekezett.

A mai kihalgatásnak holnap lesz a folytatása és pedig, mivel ő felsége délelőtt tíz órakor általános kihalgatásokat szokott adni, a magyar politikusokat talán csak majd délután fogadhatja.

Meglepetés a Burgban.

Azokat az eseményeket, a melyekről a fentebb közölt felhívatalos jelentések szólnak, bécsi tudósítók a következő részletekkel egészíti ki és helyezi helyő világotába: Ami ma történt a Burgban, arra példát az udvari emberek jöformán nem is tudnak: ő felsége az egész vasárnapját munkában töltötte s délután teljes három óra hosszáig konferált egyfolytában Bécsbe hívott magyar politikusokkal.

A kiszivárgott hírek szerint a mai nap ő felségére nézve igen nagy meglepetéssel kezdődött. Hogy ez a meglepetés miképpen következett be, azt így adják elő: Mikor Lukács László legnap megjelent az urak előtt és bejelentette, hogy legfelső állásponjtját a maga egészében a kilenczes bizottságban keresztylvinni nem tudta, s hogy közvéltőit miszjósítá ezzel befejezetnek kell tekintenie, ő felsége hír szerint indulatosan felelt Lukácsnak: — Akkor hát jöjjön gróf Tisza. Majd ő rendet csinál.

Tisza pedig reggel Khuen-Hédervárytól tudta meg, hogy milyen feladatot akar ráörni a korona. Hosszszadalmas tanácskozás folyt erről a magyar miniszteri palotában, s mikor gróf Tisza István tíz

vadlottnak a vallomása alatt elkáromkodta magát, de úgy, hogy csak a közvetlen közelében levők hallhatták meg.

— Hogy a jó Isten pusztítsa el a fajtájt.

A hogy akkor az arezába néztem, az volt a gondolatom, hogy ez valami rendkívüli ember. És megkérdeztem Gyulai Ferenc kolozsvári újságíró-kollégámtól: — Ugyan ki ez?

— Ez? — felelte rá Gyulai. — Valami Fadrusz János!

Valami Fadrusz János! Ki hitte volna, hogy ez a valami Fadrusz János két évvel később egyike lesz a legbelsőbb névű, legnagyobb magyar művészeknek?

— Szobrász! — tette hozzá a kollégám. — Azért van itt, mert a Mátyas-szobor mint most vannak kiállítva és a zsűry a napokban dönt.

Mikor az az napi tárgyalásnak vége lett, Fadrusz János egyszerűen csak odalép hozzánk újságírókhoz és még csak be se mutatkozva, azt mondja:

— Fűk, remélem nincs kifogástok ellene, ha én ma veletek vacsorázom? Atközött mód unatkozom itten, nincsenek ismerőseim.

Egész természetesen tartotta, hogy leteggezen bennünket bohém-népséget. És hát együtt vacsoráltunk. Pompás, jökedvű fin volt, esupa ötlet és esupa sziv. Valahogy bolondériából, indián neveket adtuk egymásnak. Fadrusz Jánosit elnevezte a jökedvű bölénynek és ő meg erre azt a nevet adta nekem, hogy: a sötét felhő. Az irászatlan fölött pedig még most is ott lóg a Mátyas-szobornak egy fényképe, a mit ő küldött nekem barátságából, ráírván a szelére ajánlás-képpen a maga erőteljes vonásaival: „A sötét felhőnek — a jökedvű bölény.”

Nagyon megszeretjük azt a fiút és mikor másnap megneztük a kiállított szobor-mintákat, egyhangú volt a véleményünk:

— No hát ha a kolozsvári zsűry érti a dolgot, hát csak Fadrusz Jánosnak adhatja az első díjat!

Ugy is lett. Es Kolozsvár csak büszke lehet rá, hogy egy történet, mert bizony, elfoglaltság nélkül merem mondani: olyan szép szobor nincs több ebben az országban.

Micsoda jelenet volt az, mikor Budapesien fölkeresett azzal a hírel, hogy a Mátyas-szobor kivételével őt bízták meg. A nyakamba borult és hol kaczagott, hol könyezett. És valami csudálatos szíjig hangon mondta: — Te, hogy én most micsoda gazdag ember leszek, az egyszerűen mesés! Házt veszek az Andrássy-uton!

Pedig nagyobb büszkesége volt, mikor a pozsonyi Maria Terézia-szobort bízták rá Pozsony volt a szülővárosa, a melyről mindig rajongó szeretettel beszélt. Hogy is ne? Hiszen ott nevelkedett, ott szüvedett és ott aratta első diadalait. Szegény, nagyon szegény emberek fia volt, a kit tanítatni nem tudtak a szülei. Hát mesterségre adták, azt akarták, hogy legyen belőle lakatos.

Csak hogy a mestereknél nem valami nagy véleménye volt róla. A fia a szabad idejében folyton szubtilis finomságu, művészi dolgokat kovacsolt vasból és a lakatos azt mondta: — Sose lesz belőle igazi lakatos!

Hát nem is lett. Előszemű emberek felismerték a fiuban a nagy tehetséget és a pozsonyi takarékpénztár dícséretes bökészséggel gondoskodott róla, hogy Fadrusz János a művészetnek szentelhesse magát. Mikor elkészítette első remekét, a Krisztusát, egyszerűen büszke lett rá egész Pozsony. Es

azonáltal a pozsonyiak a legberebb figyelemmel kísérték az ő fejlődését, akit mindig lelkes szeretettel, nagy melegséggel fogadtak, mikor hazament és aki alig néhány év alatt feljutott a magasba.

De azért megmaradt ő annak, a ki volt és a diadalai nem szédítettek el. Megmaradt annak a nyíltszívű, egyeneslelkű embernek, a ki volt, esupa gyöngyöcske, esupa figyelem azokkal szemben, a kiket szeretett, igazi hírszívű barátja a barátainak.

Az utóbbi években már esupa derű volt az elote. Feleségül vett egy hozzá hasonlóan fénylő, művészelkű leányt, a ki mindenben méltó volt hozzá. És a mikor megvette a nyaralóját, boldog meglepődöttséggel mondta: — No most már igazán nem tudnék mit kívánni magamnak.

Hónapok óta volt beteg, hónapok óta szenvedett. Az erős, életvidám ember összerögt, elgyengült, lesoványodott. Csak a szeméi maradtak a régiak, az ő nagy, fekete szeméi.

Immár azok is lehunyna örökre . . . A nagy Fadrusz meghalt . . . A nagy Fadrusz nincs többé . . .

Késő jött levelek.

REGÉNY

Irta: ANONYMA.

A société de Pékin férfai és asszonykái föl s alá sétáltak azon a néhány sétányon és egymásnak mutogatták Tientais legújabb divatújonságait. Személyes rokonzatuk szerint párosával, vagy a politikai alakulásuk folytán csapatostul jártak-keltek itt. Hiszen a politika füszer volt Pekingben, amelyet mindenhez örömmel hozzákevertek. Ezeknek a társadalmi összefüggéseknek a vége mindig egy francia nyéves szokott

lenni, amelyet a szük és a göröngyös gyepágyon táncoltak el. Ugy táncoltak mindig, mintha ez a négyes spontán kitérés lenne a tízes ünnepi hangulatnak. — de azért az mindig már előre készített programnak egyik száma volt.

Ilyen mulatságok annyira szük helyen mindig fájóan hatottak reám. Hisz kísérletek ezek az ünnepek, amelyekhez de anyni jóakarattal szükséges. Apró, meghatóan szomorú és kiesnyes faradozás, hogy elfelejtjük, hol vagyunk és meg mi minden hiányzik itt. Az az erősen kigondolt és ösztönös keresztülvezetett szándék, hogy egyszer mi is a „nagy világ” leszünk.

Milyen szomorú voltam nem egyszer az ilyen kedves mulatságokon, most visszaemlékeztem a fehér orgonavirágra — lassú, ez a virág is olyan szomorú. . . .

22.

Newyork, február hava.

Még mindig elég betegnek érezem magam, egykeveset azonban még is szeretnék önnök imi, hogy abba a hitegetésbe ringassam lelkemet, mintha mellettem lenne.

Ha beteg vagyok, mindig olyan nagyon szenvedőnek gondolom magam, hogy a legörömebb saját karjaim közé vennem és vigasztalgatni önmagamot. Ha egészségesek vagyunk, úgy érezzük, hogy mindenre rátermetűnek és ezért meglepődöttség is vagyunk önmagunkkal, ha pedig azok vagyunk, minden jól van.

De ha gyakran betegeskedünk, és a köteleesség meg a teletég zárszámadását mindig delicitálattal zárjuk, akkor igen sötétnek látjuk ezt a világot. Pedig a világnak az a kis darabja, amely beleesik az én paullagólkém látókörébe, mivel sem rosszabb, vagy malmasabb, mint a többi mind. Vége is egy egész esomo ember meglátogat.

UJDONSÁGOK.

A kereskedelmi miniszter a politikai válság eseményeire való tekintettel, mára felfüggesztette a nyomdai munkaszünetet. Ennek következtében ez a mai számunk nem - mint más hétfőn - délelőtt, hanem már reggel jelenik meg.

Rákóczi esztendője. Vázolt ma rendkívül nagy lelkesedéssel ünnepelték meg Rákóczi emlékét. Az ünnepet a dalgyesület rendezte a Kuria-szállóházban. Dr. Preszler Elemér nagyhatalmú beszédet mondott, Gergely Mihály saját szerzeményű Rákóczi-költeményét szavalta el. Közreműködtek továbbá Bárdos Rezső, ki Szávay Gyula költeményét szavalta el. Ezután kuruzeleket énekeltek a dalárda közreműködésével. A város az ünnepi alkalomra fel van lofogva.

Hajduböszörményi fogimnáziumot ma nyitották meg és ezt az ünnepélyt Rákóczi-emlék-ünnepel kapcsolattal egybe. A zászlóavatójánál jelen voltak a nánsai, debreczeni, nyiregyházi és még több középiskolai tanárok, azonfelül ott volt Kiss Áron tiszántúli eg. ev. ref. püspök, Rasó Gyula Hajduböszörmény alispánja, Benedek János orsz. képviselő, Dóczy Imre középiskolai felügyelő stb. Az isztentiszteleten Zsigmond Sándor esperes tartott beszédet. Az ünnepi megnyitói beszédet Köbös Samu igazgató mondta. Ezután Molnár István fogimnáziumi tanár nagy tetszéssel beszélt a Rákóczi-korról. Az ifjúság több tagja szavalt és kuruzeleket adott elő Béla Antal énektanárnak vezetésével. A Himnusz és a Szózatot az egész gyülekezet felolvasta hangjával. Dében banket volt.

Szeged város közönsége is ma ünnepelte meg Rákóczi emlékét. Délelőtt tíz órakor a helyi városi plebania-templomban Vargha Ferenc apátplebanos ünnepi misét tartott, melyen Kállay Albert főispán vezetésével jelen voltak a tisztikar.

Délelőtt tízenegy órakor a város törvényhatósága Kállay Albert főispán elnöke által tartott diszkógyűlést, melyen dr. Tóth Pál helyettes polgármester ünnepi beszédet mondott, jelszavával, hogy a közgyűlés méltó kegyelettel fejeződik meg emlékeztetve meg H. R. Rákóczi Ferenc nemzeti emelettől.

Déután a függetlenség polgárság a Kossuth-szobor előtt ünnepelte Rákóczi emlékét. A népkörök lobogói alatt vonultak fel a Klauzál-terre Pótzner Jenő képviselő vezetésével. A menetben résztvettek a debreczeni, kassai, eperjesi és satorjai-újpesti főközpontok, a bács-maratoniak, a szentesiek, a nagy-lakindaiak, bacsmoronaiak és ócskaiak. A függetlenség pártjára megállapított ünnepélyt történt meg először. Nagy orra után a vidéki községeket ünnepélyi következték. Este a város ragyogó világosságban tündöklik.

Itt említhetjük meg, hogy Szegeden ma hajnalban három polgári ruhába öltözött fiatal ember kószolt hazánk területén a Kossuth-szoborra, a szalagján azslal a fölirattal: »Kej föl hazánk bölcsesége! Észel miként dicsőítők szent emlékeiket a magyar katonák.« Mészáros rendőr elakarta fogni a fiatal embereket, mire azok három felé futottak. A kószort a szobor talpazatán hagyták, ellenben a szalagot a Somogyi könyvtárban helyezték el. A katonák a kaszárnyát el nem hagyhatták. A lakosság nyugodtan viselkedik.

A horváth bírói. Eszékéről távratozzák, hogy a horváti bán balesetére vonatkozólag az országos kormány a Drau szerkesztőséghez a következő táviratot intézte: Egy ottani kifoln kiadás által terjesztett ama hír, mely szerint Pejacsevics Tiradarban gyogyászerek elcsérelése következtében megmérgeződött, teljesen légből kapott. O e x e lencziájánál gyomorverések léptek fel és Jendruszki tanár Budapestről leírták, a ki tegnap a beteg gyomrát kimosta. A bán állapota teljesen kiilégtető.

A zugló demokratai. A nemrég alakult zugló demokrata kör ma tartotta első nagyobb értekezését, mit az előzőek a külsőben lévő fővárosi választások alkalmából hívtak össze. Az érdeklődő polgárok és a kör tagjai már a koradélutáni órákban nagy számmal gyűltek össze a kör busnyák-utcai helyiségében. Innen a kör lohogója alatt a zugló nagysorsárnoiba vonult a több száz főre mező közönség, hova pontban öt órakor a kerületi körök képviselőinek élén Eötvös Károly és dr. Vázsonyi Vilmos elnökök is megjelentek.

A nagy lelkesedéssel fogadták elnököt Péntek Ferenc ügyvezető elnök üdvözölte a felkérte Eötvös Károlyt, hogy ismeresse azokat az okokat, melyek szükségesek teszik a demokrata körök egyesítésére akcióba lépést.

Eötvös Károly megköszönte a zugló polgárok bizalmát nagyobb szabású beszédében vette biralt alá a főváros jelenlegi szomorú állapotát s azt a tarthatatlan helyzetet, melybe a fővárost a klikk-rendszer sodorta. A beszéde után dr. Vázsonyi Vilmos emelkedett szószára támogatva Eötvös előadását olyan adatkokkal, melyek valóban megdöbbentőleg hatottak a beszédet érő figyelemmel kísérő polgároknak. Különösen tetszett beszédének az a része, melyben fejtette, hogy a főváros cimeréből kikéltene venni a kardal vitézkedő griffmardart s helyébe kellene festeni a sivatag struccmadarát. A főváros jobban illik ez a madár, mert ennek a gyomra is egyamas után beveszi nemcsak a táplálékot, hanem az aranyat és a szemetet is, ha pedig jön a vesztély, ahelyett hogy szembe szállana vele, bedugja a homokba és se lát se hall, míg a vihar keresztül nem vonul felette. Avagy nem láttuk-e ezt a szemaloma méltó struccgyűlést tartott a városban tanácssteremben. Ezúlsen Steiner Miksa szép szavakkal méltatta a felállított Kossuth-szobor elé vonultak a képviselőket tartott tagjai, a hol Kossuth Ferencet dr. Lövy Ferenc üdvözölte. A szózat elenkiesével megkezdődött az ünnepély.

Az ünnepi beszédet dr. Noszlogi Gáspár mondta. A nagy-átádi függetlenség párt elnöke üdvözölte. A magas szárnyalású, hévvel és lelkesedéssel előadott beszédéből a következőket adjuk: »Ugy tetszik nekem, hogy a dicső aposol nem végezte be isteni küldetését vérfelölt szabadságharcunk sirjánál, sőt azt látom, hogy az ország sorsát intéző hatalmas ember igéző hatásától még nagyobb hatással van a nem-

zetre az a szegény turini remete, ki ott áll, mint a tiltakozóknak egy élő szobor, a magyar nemzet eltűnésével szemben. Ott áll mint a nemzet utolsó reménye, de egyszerűsége, a nemzetzetnek. Kossuth Lajosnak bölcsége, sűrje, egész élete a magyar nemzetnek az, élet és igazság. Nem jutna be ez a nemzet az önállóság, a függetlenség és szabadság mennyországaiba, hanem csak ő állta. Csak é jelen, csak a Kossuth-kultuszban gyökereztünk. Legyen ez a szobor nekünk világító tornyunk a nemzeti élet viharos és küzdelmes tengerén, ez mutassa az utat a nemzeti nagyság és boldogság kijáratára. Ég, én isben bennünk a megújuláskor és politikai erkölcselenség halálát fenyegető örölytől. Ezúlsen lehullott a lepel Horray János jeles szobrászunk sikerült alkotásáról.

Itt áll az ércszobor - mondta. Mintha beszélné, mintha hangját akarná hallatni. Én hallom őt beszélni, hallom a hangját, hallom, amint azt mondja, sokat szenvedtem, sokat küzdöttem, meghaltam, de az emlékem el minden magyar ember szívében. Jöjjetek elhez a szoborhoz, ha bajotok van. Jöjjetek ide, ő megvigasztal, erőt önt belétek, hogy a küzdelmet megviharassátok. Hozzátok ide gyermekeiteket, hadd tanuljanak hazafiságot és hazaszeretetet, mert ez az eszme, melyet ez a szobor képvisel, csak akkor fog kihálni, ha a magyar nemzet kihál.

Hentaller Lajos, Egy Béla, Nessi Pál, Lengyel Zoltán és Pozsgay Miklós beszédet után Chernel Gyula képviselő szép beszédet mondott. Ezután a közönség és magánok megbeszéltek a szobrot. Az első szobor a nébiöntség küldötsége tette le, azután pedig a nébiöntség közönség tette le a szoborra. A leleplezés után Noszlogi Gáspárhoz mentek a képviselők, hol világgal reggelt. A szobor a Kossuth-körnek olvadt. Termésben megnezték a nemrég leleplezett Deák- és Kossuth-képeket. Ezután a »Mátyás király« vendéglőben díszbeöltözve, a hol résztvett a város egész intelligenciája.

A díszbeöltözött dr. Grünbaum kaposvári ügyvéd mondta az első felkötözött Kossuthra, majd Kossuth a következő beszédet mondta:

A magyar nemzet jogait az egész nemzetnek kell megvédelmezni, e védelemben csak akkor szabad pártokra szakadni, ha azt látjuk, hogy a többség kötelességének nem tesz eleget. Az a kérdés, mely ez előtt a nemzet előtt állt, a létező törvények egy részének magyarizálásáról szorított. Most azonban a magyar állam jog fogalom alapjától támadta meg a királyi hatalom, mely támadást egész tisztellett, de ép oly elhatározással az egész nemzetnek vissza kell utasítani, mert ha lehet elképzelni azt, hogy eltérők legyenek a vélemények az ideg időszere-e most a nyelv kérdéseinek telvése a hadseregnek, midőn még nincs a kellő számú magyarul tudó tiszt, azt elképzelni lehet, hogy az isten kegyelméből birt és öröklött felségjog hatalma, a nemzet skarata megvalósíthatás örökre és teljesen kivegye a nemzet kezéből. Ha felgorgult az a jogtétel, hogy minden jog a nemzetől ered, akkor kitűnik jogállamunk gyökereit és egész jogtörténelmünket hazugságnak minősítjük. A nyers erő elnyomhatja a jogot, vagy a jog nem érvényesülhet az ehhez szükséges birhatása nélkül, de azért el, mint örök igazság, mely minden alkalommal, midőn rés nyílik rá, kiőr a nyomás alól és eget kéri!

Ezért áll helyt a nemzet e kérdés mellett kezét kézbe fogva; a mit pedig az egész nemzet akar, azt csak ideiglenesen lehet elnyomni a nyers erővel, de sokáig kiáramni nem lehet!

A viharos tetszéssel fogadták beszéd után felkötözötték mondta meg Verbay József, Chernel Gyula, Kubik Béla, Nessi Pál, majd dr. Lövy Ferenc. Matolcsy József ügyvéd egy rögzített verssel méltatta Kossuth Ferenc politikai működését, mely után Pálly Sándor több üdvözölő szöveget olvasott fel.

Kossuth Ferenc, Kubik Béla és Egy Béla képviselők társaságában délután három órakor a fővárosba visszatartott. A vasutnál nagy számú közönség gyűlt össze, hogy Kossuth Ferencöt búcsút vegyen.

TÁVIRATOK.

A Balkán paczifikálása

Konstantinápoly, okt. 25. Az egyetértőleg eljáró hatalmak követelésének átnyújtása óta a Jilidzben folyton tándeszközások folynak. Az a hír, hogy akövetelések elfogadására határozott időpontot állapítottak meg, nem felel meg a valóságnak. A porta maga megígérte, hogy megföldül válaszal. Ezerelőre a Jilidz-körökben bizalmasan kijelentik, hogy az első három pont különösen pedig az első, elfogadhatlan. Ez azonban úgy látszik, csak az első benyomástól származó kedvet, tekintettel arra, hogy a követeléseket az összes többi nagyhatalmak támogatják, várni lehet, hogy az illetékes körikerre vonatkozó dispozicióiban változás fog beállani.

Lyon, okt. 25. Nagy ezer emberből álló gyűlés előadott egy határozatot, a melyben tiltakoznak a macedóniai mérszárások ellen és követelik, hogy a hatalmak felelős kormányok kinevezése után állítsák helyre a rendet és hathatós ellenőrzést gyakoroljanak. A határozatot elküldték Deicasse külügy-miniszternek.

Páris, okt. 25. Délután a Sarali Bernhard színházban örniény-barát négyülés volt, a melyen igen sokan vettek részt. Pressensé, Jaures, Pierre Villard és Mazzini beszédeket mondtak, a melyekben felhívták Franciaországot és Európát, hogy a Törökország által elnyomott népeken segítsenek. A gyűlés mezdés nélkül folyt le.

Oszták iparosok és Magyarországra

Brünn, okt. 25. Ma délelőtt volt az oszták iparosok 16-ik rendes nagygyűlése. Kohn Félix

gyáros részletes jelentést terjesztett elő a gazdasági helyzetéről és különösen a Magyarországhoz való vámviszonyairól foglalkozott és üdvözölte a kormányt a kivétel emelése érdekében tett intézkedésekért. Grünfeld Arnold az iparosok körének elnöke, azt a reményt fejezte ki, hogy Magyarországon győzni fog a megfontolt hazafiság, hogy Ausztria-Magyarország gazdasági összetartozandóság békésen fenntartsák, az egész haza javára Wolfram nagyiparos azt mondta, hogy az osztrák monarchia már sokkal nagyobb válságokon ment keresztül, mint a Magyarországtól való vámkülönválás bekövetkezése, akkor a két nép sajá tésztén fogja tapasztalni, mily káros ez az elválasztás. A ki ezt a különválást akarja, annak erre gygyerkeznie kell.

SZÍNHÁZ ÉS MŰVÉSZET.

Darabváltozás. A mai vasárnap a Népszínházban a színpadi zavarok napja volt: Délután Erkel Jenő Masinkájában Dellinek keltetelen az eltűnt Szerdahelyi helyett beugrani, a beugrást este is gyakorolhatta, a mikor Küry Klára gyöngélkedése miatt, a kitűzött Huszári-kissasszony helyett Bob herceget-et rántottak elő Komlós Emmával a czimzserében. Minthogy Blaskó nem tudott a darabváltozásról, szerepét Pázmán vette át és helyette Nagy Vilmos játszotta a hadnagyot, Baláz Olga pedig Krecsanyi helyett a királynét. A sok szerepsere nem igen szorított az előadásnak és a közönség sokat tapsolt a szereplőknek.

Színészünnep. A Várszínházban a szomszédok Gyula növénydeket vizsgáltak Marsdon színműveit. A látott való küzdelem-ben Gal Gyula búzka lelet a mai vasárnap, az előadás, a melyet látnak, messze túlhaladta a színészünnep. A vizsgálatok megszokott nívóját és a klasszikus, szászos darab minden pontját megkapán egyvágyestették a növénydeket. Gyöngyösi Erzi játszotta Astierné szerepét, intelligensen, finoman, szép orgánuma van, a melylyel nagyon tud már lenni. Causaad Anonim érdekes szerepben Gal legjobb növénydeke Doktor Janos mutatkozott. A dadogó végzett meglegő ügyesen alakította. Majtényi Elza leheletszerű finomsággal játszotta Lydiát. Sok tehetséges és jatekbeli készséggel mutatott Horváth Jenő és Deri Valéria is. A közönség természetesen melegen tapsolt a növénydekeknek.

EGYESÜLETEK.

A magyar filozófiai társulat ma délelőtt dr. Bokor József elnöke alatt az akadémia dísztermében felváltó ülést tartott. Dr. Birák Géza, Réz Mihálynak Imperializmus és liberalizmus című értekezését olvasta föl. A szerző az uralom elvánek előtérbe nyomulását vázolja az egyéni szabadság rovására. Követek, hogy az állam eszméje hassa át a társadalmat s az alkotmány garanciáját közt a tekintély s vele a kötelesség elve szilárdíttassék meg. Utána Lázár Béla dr. a tájékoz elvezeték élektanát fejtette ki. Szerinte ezt az elvezetel három feltételnek egybetámasztás szűli. E feltételek elsője a könyvben szuggereálható természetlelet, második a finom színbenyomás, alapos természetmegfigyelés és biztos szemlelképek gyűjtése és végül a képzelt játszi mozgalmassága. Mindkét felvázolást a nagy számú közönség nagy tetszéssel fogadta.

A magyar könyvkereskedők egylete jubilaris közgyűlést ma délelőtt tartott meg Hoffmann Alfréd elnökével, nagy számú közönség jelenlétében. A megjelentek közt ott láttuk Emich Gusztáv udvari tanácsost, Révai Mór Emich Gusztáv udvari tanácsost, Révai Mór Emich Gusztáv udvari tanácsost, Wodianer Arthur, Schwabgyűlést, Benkő Gyulát, Wolfner Józsefet, Dobrosszky Ágostot, Hoffmann Alfréd elnök elnök beszédét nyitotta meg a jubilaris közgyűlést. Felmentette a kereskedők nyomasztó helyzetét, melynek oka az a bizonytalanság, mely az Ausztriával köntendő kereskedelmi szerződések megújításában uralkodik. A nagy tetszéssel fogadták elnöki megnyitót után Ranschburg Viktor föltűnik, az Athenaeum igazgatója terjesztette elő titári jelentését, melyet zápos tetszéselnyilvánításokkal fogadtak. Franke Pál a pénztári jelentést terjesztette elő. Az ülés végén a tisztikar megválasztása került sorra. Elnök lett: Hoffmann Alfréd, elnök-helyettes Benkő Gyula, alelnök: Révai Mór, Wodianer Arthur, Maurer Adolf, (Kassa) és Stampfl Károly (Pozsony). Főtűnik: Ranschburg Viktor, tükár: Petrich Géza és Lévi Mr. Főpénztáros: Franke Pál, pénztárnok: Strasser Bertalan, ellenőr: Kókai Lajos, könyvtárnok: Horovitz Lajos. A közgyűlés után banket volt.

TÖRVÉNYSZÉK.

Andó Julcsa bünpöre. A pestvidéki törvényszék esküdőbírái holnap kezdik tárgyalni Andó Julcsa, egy tizenkilenc éves eszedleány bünpörét, akit két gyilkossággal és rablás bűntettével vádolnak. Andó Julcsa, ez a már gyermekkorában is teljesen elzűlt léány, a vidéki csavargó-büntanyak rendez lakója sok hányattatása közben Albert-Isrára vedőre Horváth Kálmán hetvenhatéveses nyugalmazott honvédszázadoshoz szegődött el eszednek. Ez a mult év szeptember közepéjén történt. Aig egy hétig volt itt, amikor látta, hogy gazdája kilenczven korodát - melyet egyik hárlójától kapott - az asztalfölközár. Két nap múlva október eszején éjjel, mikor az öreg százados már aludt, két kezre fogott bal-tával addig verte aloidzatának fejét, míg ez ki-szenvedett, azután pedig a pénzt magához vette és egyenesen a vasuti állomásra ment, hogy Tápio-Sülybe utazzék. De a vonatot lekészte és ezért kocsi vitette be magát oda, majd pedig Kókára menekült a hol a volt gazdájától rabolt ruhákat szállasadonőjének, Pozsgay Ferencnek ajándékozta el. Október ötödikén Budapestre jött egyetmást bevásárolni, mikor pedig újra visszatért Kókára, már ott azt hallotta, hogy a eszedőrek keresték. Rögtön kocsi Tápio-Sülyre menekült, a hol végre láta a tartózkodót. Csak elfogatása után derült ki,

hogy ő volt feltése annak a rejtélyes gyilkosságnak is, melynek áldozata az alig tizenöt éves Szabó Eszter volt. Andó Julcsa ugyanis 1902. augusztus harminczegyedikén a szemtarlontika vásártól a közeli szőlőhegyre eszta a kis lányt szívtáv szedni, majd pedig az őt gyatulanul oda követő áldozatnak, háta mögé kerülve, annak fejét kővel nyakára hurkolta és megfojtotta. Ruháját róla levette és abba ő maga öltözött, a kis lány testét pedig földárbolva a szőlőhegy legelbágyottabb helyére rejtette el. A nyomozás és a vizsgálati fogság során Andó Julia mindkét bűntettét beismerete. De a törvényszék felelősségre fogja vonni Pozsgay Ferencné szül. Vár Juliannát is a btkv. 76. §-ba ütköző bűnpártolás vétésége miatt, mert a eszedőrk előtt eltagadta, hogy Andó Julia nála lakott. Az esküdőszéki tárgyaláson Rónay Kamil táblai bíró elnököl, a vádat dr. Halász Lajos kir. ügyész képviseli a védelmet dr. Halász Aladár ügyvéd látja el.

SPORT.

A bécsi versenyek.

VIII-ik nap. Favarjok győzelme az egész vonalon, ez volt a mai nap signaturája. A Henckel emlékverseny volt a főszáml, mely az Auszriadijban mutatott formáján alapján jó dolgot volt Con amore számára. A favorit tényleg igen könnyen nyert.

Izgalmas verseny volt az akadályverseny, melyben három fő elbukott. A bukásnak áldozata lett Barker, a ki Vaduszolt ügy szerencsétlenül bukkott el, hogy több bordáját eltörte, belső zúdásokat szenvedett. A szerencsétlenül járt zsokeg egy szanatóriumba szállították. A másik bukás Mongolin életébe került. A Dreher-féle kanca nyakszirtjét törte, de szerencsére lovasának baja nem történt. A harmadik bukásnál nem esett baj.

- 1. Kétévesek handlopa. Díj 2000 kor. Táv. 1100 m. 1. Schossburger L. p m Ester 56-5 k. lov. Taral 2. Mautner V. p m Octavius 48 k. lov. Southey 3. Gr. Arco-Zinneberg M. s m Orderns-Ex 53 k. lov. Van Dusen

- Futottak még: Bogár, Nikita. Bírói ítélet: Erős küzdelem után nyakhszozsal első, négy hosszsal harmadik. Tot: 10: 22, helyre 50: 74, 117. II. Tokió-verseny. Díj 5000 korona. Táv. 2000 meter. 1. Pechy A. 36 p m Monte Christo 51 k. lov. Taral 2. Hg. Taxis M. E. 36 p m Sorrento 60 k. lov. Huxtable 3. Somosi ménés 36 p k Szélesléd 58-5 k. lov. Van Dusen

- Futottak még: Bonard, Pázmán, Kegyeicz, Bonanza, Orban, Barattos II. Bírói ítélet: Utogvedt hosszsal első, négy hosszsal harmadik. Tot: 10: 32, helyre 50: 82, 97, 99. III. Handloap. Díj 2000 korona. Táv. 1300 meter. 1. Meichl T. 46 stp k Tabiczán 55-5 k. lov. Southey 2. Br. Uchritz Zs. 36 s k Aha 50 k. lov. Lewis 3. Br. Harkányi J. 36 p k Maisy 51 k. lov. Russel

- Futottak még: Cambridge, Mags, Orgona, Pityke. Bírói ítélet: Biztalan egy és fél hosszsal első, négy hosszsal harmadik. Tot: 10: 27, helyre 50: 69, 103, 87. IV. Gr. Henckel Hugo emlékverseny. Díj 20000 kor. Táv. 1600 m. 1. Gr. Trauttmansdorff L. s m Con amore 54 k. lov. Barker 2. Gr. Bathányi E. s m Vice-versa 54 k. lov. Huxtable 3. Herzog M. p m Hadur 54 k. lov. Spencer

- Fatott még: Jaqueline. Bírói ítélet: Igen könnyen hat hosszsal első, nyakhszozsal harmadik. Tot: 10: 16, helyre 50: 64, 101. V. I. oszt. eladovereny. Díj 4000 korona. Táv 1300 meter. 1. Gr. Degenfeld L. 66 stp her Royal Flush 56-5 k. lov. Clemmison 2. Egyedi L. 36 s m Ruggiero 54-5 k. lov. Lewis 3. Gr. Festetics T. 56 p m Durian 58 k. lov. Bonta

- Futottak még: Székely, Fügéd, Judith, Alkonyat, Matchboy, Tannhäuser, Vadór, Lope de Vega, Kikelet. Bírói ítélet: Igen könnyen két hosszsal első, egy hosszsal harmadik. Tot: 10: 26, helyre 50: 73, 131, 104. VI. Haromvesek akadályversenye. Hándicap. Díj 4000 kor. Táv. 3200 m. 1. Gr. Orssich P. p k Mademoiselle de Dols 66-5 k. lov. Sium 2. Hg. Palfy M. stp m Torpedo 76 k. lov. Williamson 3. Mr. White s her Sehogy 62-5 k. lov. Lawton

- Futottak még: Frag nicht, Applaus, Vadonez, Mongolin. Bírói ítélet: Négy hosszsal első, rossz hszmadik. Mongolin kimúlt, Vadonez lovasa. Barker, bordorajest és belső sérülést szenvedett és szanatóriumba szállították. Tot: 10: 54, helyre 50: 86, 70, 138. VII. Eladó handicap. Díj 2000 kor. Táv. 1000 meter. 1. Gr. Festetics T. 36 s m Hanis 53 k. lov. Bonta 2. Ifj. Dávid E. 56 stp k Takaros 52 k. lov. Clemmison 3. Herzog M. 36 p k Rigó 50-5 k. lov. Holmes 3. Pechy A. 46 p k Légyott 50 k. lov. Lewis

Futottak még: Saville, Minlu, Thibet, Tullia, Saskia. Bírói ítélet: Könnyen két és fél hosszsal első, nyakhszozsal holtversenyben harmadik. Tot: 10: 158, helyre 50: 158, 135, 160, 69. — A bajnoki csapat versenyek. A eszmőri-ni pályán lefolyt bajnoki match, melyben ellenfelek a Budapesti Torna Club és a Magyar test-

